

Charlotte Visch heeft een eigen kindertherapiepraktijk (Child Consult) in Amsterdam. Naast haar werk als kindertherapeut doceert zij aan de Nederlandse Academie voor Psychotherapie en verzorgt zij lezingen en studiedagen voor leerkrachten, psychologen, orthopedagogen en maatschappelijk werkers. Zij is initiator van tal van nascholingen, onder andere de training tot Happy Coach in het basisonderwijs.

Seksueel grensoverschrijdend gedrag van twee vrienden

In het eerste oudergesprek met de biologische ouders van Gerard vertellen ze waar hun zorg ligt. 'Gerard is nu 10 jaar, maar toen hij 7 was, had hij een hele goede vriend, Joep', vertelt zijn vader. Aanvankelijk zwijgt de moeder van Gerard. Zij vindt het moeilijk om te vertellen wat er is gebeurd. Haar ex-partner legt de geschiedenis uit. Zowel de ouders van Gerard als die van Joep zijn inmiddels gescheiden en hertrouwd. De vrienden waren ten tijde van de scheiding 8 jaar. Beide ouderparen hebben uit een nieuw huwelijk een zontje gekregen. Bij aanmelding van de twee jongens waren hun broertjes 2 jaar.

De twee jongens waren al jaren met elkaar bevriend, totdat hun ouders het contact verboden. Wat was het geval? 'Een paar maanden geleden ontdekten we dat ze al een aantal jaren, vanaf hun zevende tot hun tiende jaar, seksspelletjes met elkaar deden', vertelt de moeder van Gerard aarzelend. Het bleek niet om 'doktertje spelen' te gaan, maar om pijpen, elkaar aftrekken en ervan genieten. 'Gewoon echte seks!' zegt de vader van Gerard en hij kijkt er vol afschuw bij. De moeder van Joep was er toevallig achter gekomen en had de andere opvoeders ingelicht. Allen waren er diep door geschokt. Hun eerste zorg betreft nu hun jongste kinderen. Lopen die gevaar nu blijkt dat hun oudere broers geïnteresseerd zijn in verregaande seksspel-

letjes? Hun vraag aan mij is: 'Zijn onze zoons pedofiel? Kunnen wij ze wel alleen laten met de kleintjes? Kunnen wij ze wel op één kamer laten slapen?'

Voor alle duidelijkheid geef ik de ouders de definiëring van de begrippen pedofilie en pedoseksualiteit. Pedofilie = je seksueel aangetrokken voelen tot kinderen; pedoseksualiteit = seksueel actief zijn met kinderen.

De jongens komen, op verzoek van de ouders, apart in therapie. Al gauw blijkt dat Gerard een sterk passieve houding heeft. Het liefst laat hij zich als een soort luie pasja bedienen, op allerlei gebied: van het laten 'voorzeggen' van zijn huiswerk tot kleding laten klaarleggen door zijn moeder. Uit de eerste sessie met Gerard blijkt dat hij bij frustratie (bijvoorbeeld wanneer iets niet meteen lukt) bevrediging zoekt in oraal genot: zich volproppen met snoep of chips.

Gerards moeder heeft het altijd heel moeilijk gevonden om grenzen aan te geven. Uit de eerste twee sessies blijkt dat hij dus niet zozeer gericht is op seks, maar op alles wat hem oraal kan bevredigen. Daarom denk ik dat hij niet in eerste instantie pedoseksuele gevoelens heeft, maar meer gericht is op alles wat zijn frustratie kan dempen. Hij heeft gewoonweg niet geleerd om frustratie te verdragen en verlangen uit te stellen.

Apart van Gerard komt Joep twee keer. Hij is veel volwassener. Hij kan goed verwoorden welke verwarring hij bemerkte tijdens de seksspelletjes: 'Ik wist al toen ik 7 was dat ze het niet goed zouden vinden, maar ik werd overspoeld door zo'n lekker gevoel. En toen wilde ik wel stoppen, maar ik kon het niet.'

Deze jongen is op seksueel gebied verder dan de gemiddelde leeftijdgenoot. Uit andere sessies met hem blijkt dat hij heel erg verliefd is op een meisje uit zijn klas. Onze gesprekken gaan over het opbouwen van een gezonde relatie. Deze jongen heeft geen enkele affiniteit met kleine jongetjes als seksobject. Hij is door de omstandigheden heel vroeg met zijn eigen seksuele gevoelens in aanraking gekomen. Het is voor Joep een uitkomst dat hij over seks kan praten met een volwassene die onbevooroordeeld naar hem wil luisteren. Bovendien ervaart hij het als prettig om met een vrouw te praten, want, zo verduidelijkt hij: 'Jij kunt me vertellen wat een goede minnaar is.' Nog voordat ik kan nadenken wat ik deze 10-jarige zal antwoorden, zegt hij al: 'Dat is volgens mij als je goed luistert naar een meisje en haar niets opdringt. Dat is zo, hè?'

Uit de gesprekken met Joep blijkt dat het probleem van dit kind niet ligt in grensoverschrijdend seksueel gedrag naar andere kinderen. Hij is zich juist bovenmatig bewust van respectvol gedrag naar anderen, met name meisjes. 'Weet je waar ik mee zit?' legt hij zijn probleem aan mij voor. 'Ik kan mijn ouders niet bewijzen dat ik echt heel veel van mijn jongere broertje houd. Gewoon ... omdat hij mijn broertje is.'

Gerard heeft de taak om frustratie te leren verdragen en de verantwoordelijkheid te nemen voor zijn eigen lichaam. Voor deze jongen is het een openbaring dat er gewoon met hem gesproken wordt over seks: van tongzoenen tot masturbatie. En dan gebeurt er de derde sessie iets wonderlijks. Gerard is net binnen in de praktijk als er opnieuw wordt aangebeld. Ik veronderstel dat het de moeder van Gerard is die iets vergeten is, maar dat blijkt niet zo te zijn. Joep komt de trap op! Zijn moeder heeft hem haastig afgezet en is doorgerezen. Ze heeft zich vergist in de dag van de afspraak. Ik verwacht Joep pas de volgende dag. Door dit toeval komen de vrienden elkaar na maanden weer tegen.

Deze sessie met Gerard verandert in een combinatie-sessie, met een prachtig resultaat. Overigens krijg ik daar vooral hulp bij van Joep, die heel open over alles wil spreken. In deze bijzondere sessie wordt de vriendschap hersteld. Beiden spreken naar elkaar uit hoe ze de seksspelletjes hebben ervaren en dat ze ieder hun eigen weg daarin moeten gaan.

In het tweede en tevens laatste oudergesprek met de ouders van Gerard, dat plaatsvindt na de toevallige combinatiesessie, leg ik uit dat hij waarschijnlijk een ontwikkelingsfaseprobleem heeft. Het is voor hen geen verrassing om dat te horen. Bij alles laat hij zich immers bedienen als een baby die schreeuwt om de fles. Vooral moeder moet haar gedrag herzien, begrijpt ze. Uit liefde voor Gerard heeft ze hem steeds zijn zin gegeven en hem daarmee – ongewild – klein, afhankelijk en passief gehouden.

In het tweede en tevens laatste oudergesprek met de ouders van Joep leg ik uit dat Joep het best geholpen is met een volwassen aanpak en een gesprek tussen hem en zijn vader, van man tot man, waarin deze zijn vertrouwen uitspreekt over de goede bedoelingen van Joep naar zijn broertje.

Wat naar mijn idee vooral blijkt uit deze casuïstiek, is het belang om verder te zoeken onder het oppervlak. Heel veel therapeuten deinzen terug voor ouders die met zo'n aanmeldingsklacht komen. En net zo veel therapeuten deinzen terug voor ouders die hun seksueel misbruikte kind willen aanmelden. 'Dat kan ik niet' of 'Daar ben ik niet voor gekwalificeerd', roepen ze dan. Ik vraag me af of Janusz Korczak (de arts en pedagoog die het recht van kinderen op hulp en steun op verregaande wijze uitvoerde) in dit geval ook zou zeggen: 'Dat kan ik niet.' Wat we immers vooral van Korczak kunnen leren, is dat kinderen altijd recht hebben op hulp, wat hun probleem ook is, wat hun omstandigheden ook zijn. Het mag en kan toch niet zo zijn dat wij kinderen in de kou laten staan omdat we te weinig weten van, of kunnen met, het probleem waar zij mee zitten!